

Români din toate țările, uniți-vă în cuget și simțiri !
Anno/Anul XIX. N. 221. Novembre/Noiembrie 1990

EUROPA ȘI NEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCĂRII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

Mensile. Spedizione abb. postale Gruppo III 70% - 00187 Roma, Foro Traiano 1/A, Tel.(06)679.77.85

SPRE LIBERTATE

Un drum spinos

Germanii au acest dicton: «Der dornig Weg zu Freiheit» și el simbolizează nu numai întregul adevăr al istoriei sociale și politice a Germanilor dar, într-o măsură surprinzător de universală, și adevărul asupra tuturor evoluțiilor sau eforturilor națiunilor către libertate, către acea stare socială și politică ce permite considerarea viitorului cu entuziasm sau cel puțin cu încredere. Drumul spre libertate este însă spinos, căci, înainte de toate, nu există o învățătură precisă asupra felului în care acest drum trebuie parcurs, nici o indicație asupra naturii lui, pentru că este diferit de la națiune la națiune și de la o epocă la alta. Ceea ce rămâne valabil pentru toți și pentru toate timpurile este că drumul acesta este spinos și poate cauza descurajări care nu sunt niciodată fără oarecare efect negativ imediat.

Aceasta este în fapt situația țărilor din Estul Europei la ora actuală și va continua să fie așa încă un număr de ani, până când, în fiecare țară, se va descoperi geografia politică și socială a drumului ce duce spre libertate și până când însăși națiunea de libertate va deveni clară în sensul specific al fiecărei națiuni. Având în vedere complexitatea acestei situații, poate că guvernele occidentale care s-au pronunțat cu laude sau îndoilei asupra anumitor evenimente din Europa de Est s-au pripit și au dovedit o ignorare sau poate o ignoranță totală a condițiilor specifice ale fiecărei țări, precum și a faptului că drumul spre libertate este spinos. Din aceste motive, este evident că țările est-europene vor avea de înfruntat nu numai greutățile impuse de drumul spre libertate, dar și necesitatea de a se face înțelese, chiar și când au loc evenimente cu efect momentan negativ, mai ales de către guvernele care le privesc ca țări care «au nevoie de ajutor».

Libertatea nu poate fi fabricată în birourile unui guvern sau ale unui partid politic, nici pe stradă sau în piețele publice. Ea este un complex de condiții individuale și colective care asigură fiecărui cetățean și întregii națiuni o stare de demnitate, de existență nesupravegheată și independentă, precum și posibilitatea de a continua, prin eforturi personale, spre un viitor de bună stare economică și progres continuu, și moral și intelectual. Într-un anumit sens, libertatea nu este o stare finală; ea este o condiție care duce la mai mult, la demnitatea omului și a națiunii sale, care permite punerea bazelor solide ale viitorului.

Dacă analizăm cu atenție și spirit critic toate detaliile unui astfel de proces de existență și evoluție, cu greu s-ar găsi o țară în care totul să se fi îndeplinit cu perfecție și să se fi obținut libertatea deplină. Secolele de istorie modernă și mai ales evenimentele din acest secol arată că este necesară obținerea unor elemente esențiale, pentru a se putea spune dacă s-a ajuns, mai mult sau mai puțin, la libertatea capabilă să favorizeze evoluția continuă către demnitate, garanția viitorului. Pentru a le identifica și cunoaște în timpul evenimentelor ce se ivesc adesea pe neașteptate, guvernul și opozițiile și toți cei ce sunt activi în politică au nevoie de multă răbdare și de o minte cu totul liberă de convingeri dogmatice sau partizane. Pentru țările est-europene problema se pune în mod imperios, căci fără această obiectivitate este imposibil să se ajungă la recunoașterea adevăratului drum care duce spre libertate. În cele din urmă, omul liber de orice dogmatism este capabil să suporte natura spinoasă a acestui drum și să știe că, în ciuda greutăților, drumul duce totuși spre libertate. Într-o astfel de țară, guvernul are nevoie de dialog continuu cu opoziția, iar opoziția are nevoie de acest dialog căci activează, înainte de toate, pentru menținerea țării pe drumul spre libertate. Cei ce se află în guvern nu reprezintă decât o putere temporară, care are datoria de a parcurge acest drum cu cât mai puține suferințe. Programul politic și economic nu se va putea aplica decât treptat și paralel cu avansarea pe drumul spre libertate. Ignorarea acestui adevăr ar duce la ruina posibilităților de a ieși din starea provizorie actuală. Propriu-zis, guvernul este numai teoretic la putere. El este temporar însărcinat cu călăuzirea țării pe drumul spre libertate, iar opoziția nu-i decât teoretic opoziție și în sensul programului politic și economic pe care-l preconizează. În realitate, ea este responsabilă în parte egală cu guvernul pentru călăuzirea țării spre libertate. A confunda diferența de opinie politică și economică cu datoria de a călăuzi națiunea pe drumul libertății ar fi, din partea guvernului, ca și a opoziției, o eroare fundamentală ce ar costa scump națiunea întreagă, pentru prezent și pentru viitor.

În măsura în care un guvern de coaliție nu este posibil, dialogul trebuie menținut și ostilitatea între grupurile politice, la putere sau în opoziție, ar trebui eliminată, căci numai așa ar putea merge toți pe acest drum spinos. Spinii de pe drumul spre libertate ar produce mai puțină suferință și mai puține efecte momentane negative, dacă sarcina de a călăuzi ar fi împărțită între toți cei care vor să participe la viața politică a țării și dacă nu s-ar confunda diferența de program cu necesitatea de a ajunge la libertate.

În timp de decenii, aceste țări au trăit într-un univers de violență sistematică și instituționalizată și unora le-a trebuit violența pentru a se putea extrage acestui univers. Extragerea însă nu a însemnat intrarea automată în libertate; ea a fost numai punerea țării la răscrucea mare a diferitelor drumuri, în poziția de a putea lua drumul spre libertate sau orice alt drum. Totul depinde de călăuzele de care țara dispune iar aceste călăuze nu au, pentru început, decât inspirația tradițiilor naționale și a spiritului specific de omenie al națiunii respective. Câteva exemple în lume, numai în parte capabile să inspire o decizie practică, ar putea fi adăugate la aceste slabe și puține elemente de sprijin. Este marea încercare istorică la care sunt supuse aceste țări. De aceea, oamenii lor politici au mult mai multe datorii morale către națiunile lor decât cei din țările care au atins libertatea capabilă să garanteze demnitatea, care, la rândul ei, garantează viitorul. Ieșite dintr-un univers de violență, fiecare după posibilitățile ei, aceste țări se văd astăzi în fața unei datorii primordiale - evitarea violenței ca soluție sau mijloc de alegere a drumului spre libertate. Dacă din perspectiva imediată a țării sunt eliminate violența și dogmatismul sau poziția partizană, atunci rămân toate posibilitățile de a alege adevăratul drum spre libertate, știind totuși că acesta este «Der dornig Weg zu Freiheit».

Studentii și libertatea

Istoria civilizației europene este strâns legată de istoria mișcărilor studențești, asociate practic cu toate activitățile intelectuale, politice și naționale, la epoci importante sau chiar esențiale ale țărilor continentului. Era, deci, de așteptat ca ieșirea țărilor din Estul Europei din întunericul dictaturii să fie un eveniment profund marcat de prezența militantă și neînfricată a studenților acestor țări. Se poate afirma cu bucurie că nici timpul, nici întunericul nu a modificat sau intimidat sufletul studenților. A rămas un suflet cu orientare universală și cu spirit de sacrificiu.

Ceea ce admirăm atâta în atitudinea continuă a studenților din toate epocile este acel elan dublat de setea de absolut și de frumos, hrănită de cultivarea minții și de tendința către ceva mai bun, mai frumos și mai curat. Toate țările din Estul Europei au mândria de a ști că la începutul ieșirii lor din întuneric s-a găsit studențimea, gata să dea tot, chiar și viața, pentru un ideal, de data aceasta idealul întregului popor. Totul s-a realizat deci împreună cu tineretul și începând de la tineret.

A face acum istoricul mișcărilor studențești de-a lungul secolelor în Europa și a arăta idealurile pentru care au militat și, uneori, s-au sacrificat, înseamnă a face în mare parte istoria civilizației europene. Este suficient să se amintească faptul că studenții și mișcărilor lor au fost întotdeauna la originea accesului la condițiile moderne ale timpului, aproape în toate domeniile. Mișcărilor studențești au promovat libertățile nu numai pe plan social și intelectual, dar de multe ori au fost în avangarda popoarelor respective în lupta pentru identitate națională, pentru făurirea unei patrii independente și libere.

A fost inevitabil ca în anumite epoci elanul tinereții și idealismul pur al minții active să fie exploatate de către oameni fără scrupule care urzeau aventuri politice de tot felul. În acest secol, Europa a fost teatrul nefericit al unor astfel de spectacole tragice în care puritatea și elanul studențesc, induse în eroare și împinse pe drumuri discutabile, au fost instrumentele principale ale unor agitații politice dăunătoare popoarelor respective. Nazismul și comunismul au fost hățurile ce au dirijat și înhămat acest tezaur de frumusețe și puritate. Fasciștii și naționaliștii extremiști, cei care cereau «înălțurarea cioturilor din calea neamului», precum și cei care cereau suprimarea «inamicilor clasei muncitoare» sau ai «poporului», au otrăvit sufletul curat al multor studenți din acele timpuri și i-au împins pe drumuri care nu numai că erau incompatibile cu idealurile studențești, dar duceau și către întunericul în care avea să se scufunde popoare întregi. Dacă s-ar citi numai cronicile diferitelor publicații ale acelor ani, ar fi destul ca să se vadă cum a fost exploatată și pângărită studențimea timpului, o studențime pură, idealistă, cu suflet frumos și cu gând sburând către piscuri de măreție națională, socială sau intelectuală.

Cei ce au manipulat aceste mișcări studențești, folosind minciuna și adevărul fardat după interesele lor, au captivat pe unii studenți și i-au înrolat în acel oribil «tăvălug al istoriei», în realitate destinat să zdrobească sufletul poporului în numele purității de rasă, al unei măreții patriotice sau al libertății unui proletariat zdrobit de același tăvălug. De la Urali și până la Elba totul s-a petrecut așa; de la Atlantic până la Nistru a fost la fel, înainte. Acei pângăritori ai sufletului studențesc au manipulat tinerețea și idealismul pentru a pune mâna pe o putere criminală, bazată pe minciună și pe teroare.

Prezența studenților în fruntea marelui marș către libertate în Estul Europei a fost balsamul, elementul divin al eliberării; și poate în fiecare țară se va ține cont de acest moment și

nu se va mai încerca niciodată să se înșele sufletul studențimii și idealismul ei pentru motive politice de parte.

Valoarea atitudinii militante a studenților în orice domeniu constă în autenticitatea ei, în sensul că este înaintea de toate spontană, își are originea și hrana în sufletul studenților și nu în mâinile celor ce ar putea să-i manipuleze. Chiar și dacă interesele partizane ar fi cinstite și convergente cu aspirațiile studenților, amestecul și încercarea de a «îndruma» este de condamnat. O atitudine studențească are măreția și valoarea ei numai în măsura în care își păstrează autenticitatea, totala independență și puritatea. În momentul în care este conjugată cu a unui partid sau grup sau devine a unui partid sau grup, ea își pierde puritatea specifică.

Calea cea mai sigură de a compromite viitorul democrației moderne în Europa de Est ar fi manipularea studenților pe drumul unor concepții politice partizane pentru a putea spune și arăta că ideea este spontană, promovată de studenți. Dacă în loc să fie o atitudine spontană studențească, cu totul independentă, atunci este vorba de o înrolare a studenților într-o politică oarecare. Indiferent cum ar fi această politică, laudabilă sau discutabilă, manipularea sau înrolarea studenților devine o crimă morală. Aceasta nu numai pentru că actul de a înrola sau manipula suprimă sau murdărește puritatea tineretului studențesc, dar și pentru că este o camuflare a tentativei de a înșela un popor sau o bună parte din popor. O astfel de crimă morală ar duce și la compromiterea valorilor naționale în ochii țărilor democratice din lume. Numai politicienii de factură «balcanică» din trecut și cei ce fac din necinste un principiu politic au putut și pot acum să practice manipularea studenților pentru promovarea ambițiilor și combinațiilor locale și străine spiritului european. În sensul acesta, criza morală contra sufletului studențesc și contra unui popor, care așteaptă totul de la libertate, devine și o terfelire a prestigiului național, o degradare a valorii reale a națiunii în sânul căreia o astfel de manipulare ar avea loc.

Studenții trebuiesc lăsați în pace din punct de vedere politic, căci numai așa guvernele ar putea să învețe ceva în privința năzuințelor tineretului țărilor lor. Liberi de orice influență, liberi de perspectiva sinistră a manipulării, liberi de a formula și exprima gândirea și concepția lor morală și politică, studenții vor avea locul meritat de-a lungul secolelor în Europa și pe care îl merită azi în Europa de Est: *expresia curată a idealului și a aspirației către absolut*. Chiar dacă această expresie ar fi uneori nepotrivită cu necesitățile realismului politic, chiar dacă entuziasmul tânăr ar contrasta cu cenușii compromisurilor politice, fiind expresie liberă de manipulare sau influență, ea are valoarea incontestabilă de expresie care luminează drumul realității către viitor, viitorul fiind al tineretului.

În contextul prezent din lumea întreagă și din Europa, viitorul țărilor din Estul Europei ar fi serios compromis dacă s-ar încerca manipularea studenților sau înrolarea lor. Se poate afirma chiar că libertatea absolută a studenților de a gândi și manifesta idealurile lor este condiția esențială a realizării unei adevărate democrații moderne în aceste țări. Democrația trebuie să fie modernă, căci timpul ce va trebui pentru a o înfăptui duce către secolul viitor și nu se poate concepe ca democrația gândită de bătrânii zilelor noastre să fie cea pe care o visează tineretul de mâine. Cei din întunericul trecutului, cu dictaturile lor de toate nuanțele, s-au bazat pe minciună, mistificare și manipulare. Ori, dacă acum, când s-a ieșit din întuneric, s-ar reîncepe cu minciuna, manipularea și mistificarea, mai ales a studenților, atunci rezultatul ar fi prăbușirea totală a țării sau, pur și simplu, degradarea ei la un nivel de la care nu s-ar mai putea ridica decât la acela de colonie, și așa cu puțin noroc. Este deci de sperat că toți politicienii care se simt tentați să reia manipularea și înveninarea purității studenților se vor gândi serios și se vor abține, dacă mai au un sentiment cât de slab pentru țara lor, căci nu ar trebui să se ajungă la necesitatea de a fi împiedicați.

Unde este Biserica ?

Ce a fost Biserica și deci religia creștină pentru civilizația europeană în general și pentru viața popoarelor din Europa este un lucru cunoscut de oricine. Nimeni nu ignoră că la baza spiritualității popoarelor europene a stat, de la începutul vieții civilizate, religia, care, mai întâi păgână și apoi creștină, a devenit parte esențială din existența individuală și colectivă în același timp. Din antichitate, când credințele în zei formau spiritualitatea și cultura, până la creștinismul care a urmat, națiunile europene s-au format pe baze religioase. Cultura a fost mai întâi dezvoltată de biserici și mănăstiri, de către cei dedicați credințelor religioase. La un moment dat, în istoria europeană, toată cultura, știința și arta erau rezultate ale credinței creștine, până la punctul în care creștinismul a devenit, pentru un timp, singura noțiune de spiritualitate. Creștinismul, așa cum a fost înțeles și practicat în universul național al fiecărui popor, a fost un element ce s-a adăugat la specificul etnic, pentru a forma națiunea propriu-zisă. În cazul unor națiuni, mai ales în Estul Europei, creștinismul a devenit un element de coeziune și chiar de identitate națională. Astfel de exemple sunt cunoscute în cazul Polonezilor și în cazul Românilor. La Polonezi, catolicismul a fost un element care a definit într-un fel națiunea lor, iar la Români, ortodoxia, unită cu latinitatea, a creat o identitate spirituală și socială care a determinat de-a lungul istoriei supraviețuirea unei națiuni așezate la răscrucea drumurilor de restriște ale Europei. Acestea sunt numai două exemple, dar rolul avut de creștinism în formarea națiunilor europene nu se oprește aici. Nimeni nu poate contesta astăzi că la identitatea etnică s-a adăugat cea creștină, pentru a crea națiunea. Altfel, acest continent ar fi împărțit după marile familii etnice și nu după nuanța creștină. Deasupra marilor familii, latină, germanică, slavă și altele, se întinde catolicismul, ortodoxia și protestantismul, forme creștine care au dat rezultate în artă, literatură și în științe umane, poate mai importante și mai vizibile decât familiile etnice. Orice tentativă, cu atât mai puțin într-un articol, de a demonstra acest lucru ar fi plină de locuri comune, căci fiecare țară din Europa este plină de mărturii ale contribuției creștinismului la formarea spiritualității națiunilor ca unități separate și, în același timp, ca parte integrantă din spiritualitatea europeană.

Orice european știe ce a însemnat Biserica în trecut, ce valoare a avut credința și cât datorăm creștinismului. Vor fi și din cei care, în această privință, vor menționa inchiziția și alte forme de lipsă de toleranță sau de umanitate. La astfel de mențiuni, de altfel adevărate, este bine să se amintească faptul că nici o realizare a omului sau dată omului în folosință nu rămâne perfectă, chiar dacă a fost așa la origine. Dacă noi credem că religia, deci Biserica, a fost dată de Dumnezeu, trebuie totuși să acceptăm că ele au fost date omului și el este imperfect. Dacă, agnostici sau atei, noi credem că ele au fost create de om, cu atât mai mult suntem nevoiți să acceptăm imposibilitatea perfecțiunii. «Errae humanum est» spuneau Romanii. Nu inchiziția ar putea să anuleze valoarea marilor realizări spirituale, artistice, literare și morale ale creștinismului, fie ca instituție, deci ca Biserică, fie ca simplă dar adevărată credință.

După secole de activă creație și influență totală, a urmat epoca de stabilitate, în care Biserica, devenită instituție a societății creată cu ajutorul ei, și-a îndeplinit rolul cu mai mult sau mai puțin zel, în funcție de situația din fiecare țară.

Izbucnirea celui de al doilea război mondial a pus Biserica în fața unor probleme cu totul noi și detașate de ceea ce este credința în sens strict. În fața ororilor nazismului, Biserica nu a știut sau nu a găsit formula după care ar fi putut să stea pază celor persecutați sau exterminați. Tot așa s-a întâmplat și în fața comunismului în Rusia și se poate spune că în

sensul strict al cuvântului Biserica nu a avut cum să se aplece sau cum să ajute efectiv și imediat victimele nevinovate ale celor mai sinistre boli pe care Europa le-a avut.

Unde e Biserica? Răspunsul este simplu: îndărătul ușilor ei și, poate, în rugăciune, dar nu alături de victime, nu la picioarele crucii pe care era răstignită Europa. Această afirmație este o constatare și nu o acuzație și poate că există o explicație a acestei situații. Sub forma eternă, Biserica a fost prezentă prin cei care s-au jertfit, dar sub forma temporală a fost absentă.

Ca un răspuns la această situație din trecut s-a ivit în zilele noastre, în America de Sud, Biserica «Liberatoare», formată de preoți militanți, care în numele credinței s-au alăturat săracilor și celor exploatați de către proprietarii atotputernici ai tuturor mijloacelor de producție de pe acel continent. Este o Biserică militantă, adesea aliată cu mișcările de extrema stângă, dar ceea ce o caracterizează este că ea crede în participarea religiei la viața socială și politică a națiunii. După această concepție, Biserica are datoria să ia poziție fermă în toate problemele sociale și politice ale națiunii în mijlocul căreia se găsește. Cum era de așteptat, o astfel de Biserică a încetat să mai fie considerată ca adevărată Biserică și aceasta a dus la consecințe ușor de imaginat. Ea nu a reușit să schimbe nimic, nici măcar să influențeze situația și, fără să vrea, a privat națiunea respectivă de o Biserică în care toți oamenii să se întâlnească fără violență și fără ură.

Bisericile Romano-Catolică, Anglicană și Protestantă au încercat să comunice cu credincioșii într-o manieră practică și s-au modernizat până la punctul de a organiza în sânul lor discotecă și alte feluri de distracții. S-a observat repede că tineretul vine cu plăcere la discotecă, dar aceasta nu-l încurajează să vină și la slujbă. Negăsind limba și spiritul care să ajute la comunicarea cu credincioșii, Biserica modernă a ajuns să aibă locașurile goale și de vânzare sau să le transforme în localuri de distracție sau pentru altceva decât pentru rugăciune.

Încercând să se unească prin ecumenism, Bisericile creștine au crezut că găsiseră răspunsul pentru societatea modernă. Dar în noua situație, puținii credincioși rămași au descoperit că ritul lor s-a combinat atât de mult cu altele, încât se simt străini în biserica lor. Acest lucru este mai evident în cadrul bisericilor catolice și protestante, care au luat una de la alta atât de mult, încât este greu uneori să se mai recunoască în care biserică se ține slujba. Ecumenismul ar fi avut un sens dacă Bisericile creștine ar fi unit sensul rugăciunilor și datele sărbătorilor religioase mai importante, dar păstrând specificul fiecărui cult. Diferența de cult există de secole și astăzi constituie o bogăție specifică pentru civilizația europeană.

În ce privește prezența Bisericii în lumea liberă, în timpul deceniilor de întuneric din țările din Estul Europei, se poate spune că ea a fost indiferentă și absentă. De unde în anii 1948-50 Biserica Romano-Catolică era considerată ca singura rezistență reală a comunismului, mai târziu ea a întors spatele acestui rol, costisitor din toate punctele de vedere.

Altfel s-a întâmplat cu Biserica din țările din Estul Europei. Acolo, adânc pătrunsă de noțiunea de umilință creștină, Biserica, Ortodoxă sau Catolică, a putut, după mijloacele disponibile, să mențină deschise porțile pentru rugăciune, întregului popor, care la un moment dat nu găsea alinarea suferinței decât în locașul unde putea face semnul crucii în fața unei icoane.

Se știe că în Polonia și în Ungaria Biserica a jucat un mare rol și că la un moment dat comunismul s-a găsit blocat aproape complet de prezența Bisericii în viața poporului. Dacă în Polonia Biserica a obținut rezultate mai spectaculoase, aceasta se datorește universalității Bisericii Catolice și imposibilității unui regim de a extermina o instituție care nu era decât partea națională a unei instituții universale.

În cazul Bisericii Ortodoxe, situația a fost diferită, pentru că, fiind în fiecare țară auto-

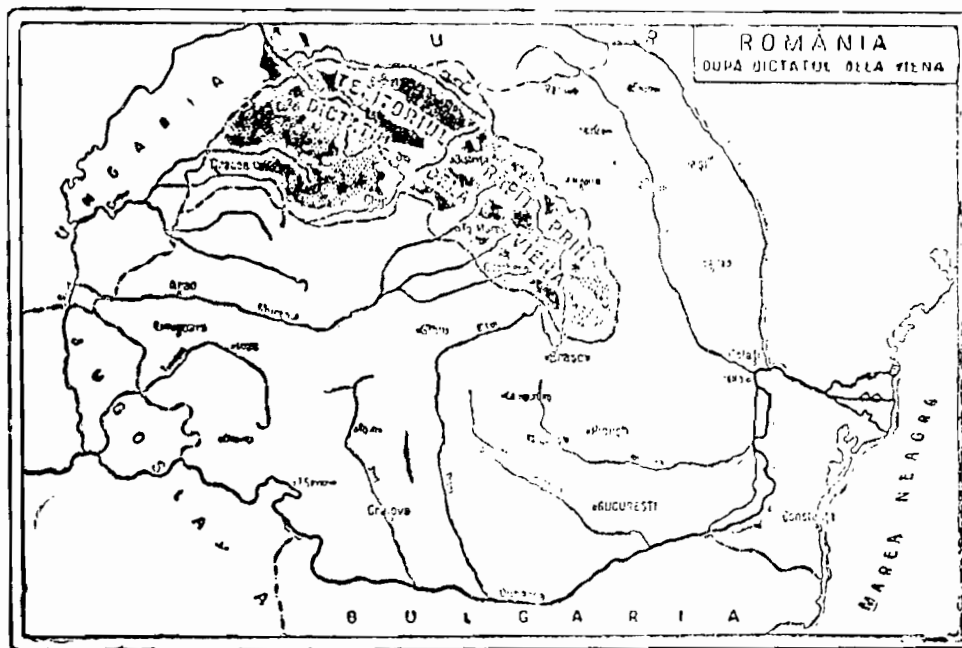
cefală, a fost lipsită de posibilitatea unui sprijin sau a unei fraternități internaționale. Ceea ce îi rămânea era să dea Cezarului ce era al Cezarului și lui Dumnezeu ce era al lui Dumnezeu. Era soluția umilirii totale, care a dus la suportarea într-o mare măsură a exigențelor unui regim ateu și opresiv. În același timp era singura soluție pentru a putea menține, cât de puțin și de discret, ideea creștină pentru un întreg popor. Biserica Ortodoxă nu era mai slabă în fața comunismului triumfant ce se bucura de complicitatea tăcută a Occidentului, dar se găsea în situația de a nu putea face cel mai mic gest de rezistență fără să atragă interdicerea oricărui simbol creștin. Se vor fi adus și se vor mai aduce multe acuze acestei Biserici, printre care și aceea că a fost infiltrată de oamenii regimului. Dar mai presus de orice realitate, mai presus de orice întinare suferită de Biserica Ortodoxă din țările din Răsăritul Europei, trebuie să recunoaștem că prin ea a fost prezentă Biserica eternă, religia ortodoxă practică cu regularitate în sfințele locașuri, posibilitatea de a nu uita că mai exista ceva superior comunismului. Lăcașurile pline de credincioși la toate sărbătorile, în ciuda unor consecințe neplăcute pentru mulți dintre ei, sunt cea mai solidă mărturie a misiunii îndeplinite și, în realitate, singurul lucru care contează. Lăcașurile de rugăciune ale Bisericii Ortodoxe din Estul Europei erau, pe timpul întunericului, mai pline decât lăcașurile din Occident.

Biserica Ortodoxă a fost prezentă în aceste țări. Ea a fost lumânarea, slabă, păstrată cu greu, care a ținut aprinsă speranța sdruncinată a atâtor milioane de oameni, timp de decenii. Singurul loc unde oamenii din acele țări se puteau găsi împreună, de bună voie, uniți în comuniune sufletească, era locașul de rugăciune. Dacă, după unele opinii, prețul acestei comuniuni a fost prea mare, lucrul cel mai important este că Biserica a rămas nealterată în credința ei, în afirmarea moralei creștine. Obligația de a da Cezarului mai mult decât era al Cezarului a adus Bisericii Ortodoxe persecuție și multă umilire. Acesta a fost însă prețul continuității creștine în ani de suferință și de multă degradare individuală și socială. Dacă în țările din Europa de Est se va înțelege acest lucru, eliberarea va însemna și un pas decisiv pentru întărirea moralității creștine, nu numai sub forma cultului, ci și a atitudinii umane în toate acțiunile politice și sociale ale țărilor pe drumul democrației. Drumul către democrație și economia de piață poate deveni foarte greu și plin de asperități, pentru individ și pentru familie. Dacă creștinismul ar reuși să aducă puțină umanitate în acest proces de eliberare, în paralel cu progresul material, revenirea acestor țări în Europa spirituală s-ar face cu mai mult succes, aducând o echilibrare a consumismului și goanei occidentale după bani cu umilința și simplitatea creștină orientală.

Nu este nevoie să fii creștin practicant al unei religii ca să poți crede în valorile morale ale creștinismului. Mândria Europei este că chiar și ateii ei de secole sunt ateii creștini, căci nici măcar un ateu nu poate suprima seva care l-a făcut capabil să gândească sau să creeze. În societatea europeană de astăzi, totul este de sevă creștină, chiar dacă adesea acest fapt este ignorat sau negat. Se știe că există două feluri de creștini: cei care sunt conștienți de acest fapt și cei care sunt creștini fără să știe. În acest sens cultura, filosofia și literatura europene au avut creatori care, chiar dacă au îmbrățișat ateismul, au folosit gândirea formată de religia în care au fost crescuți și educați. Activitatea Bisericii Ortodoxe, ca și a altor Biserici din țările Europei de Răsărit, are o valoare de continuitate a unei prezențe și a unui astfel de gândire, chiar pe timpul unei perioade de complet întuneric. În cele din urmă, asigurarea unei astfel de continuitate are tot atâta valoare, dacă nu mai mare, decât rezistența directă, care uneori poate duce la suprimare.

C. MICHAEL-TITUS

UN PUMNAL ÎNFIPT ÎN INIMA ȚĂRII

România după Diktatul de la Viena – august 1940

Așa după cum ne înfățișează harta de față, Diktatul de la Viena din 30 august 1940 nu a însemnat altceva decât ruperea Transilvaniei în două, având aspectul unui pumnal înfipt în inima României și spintecându-i dureros trupul. Conform recensământului efectuat la 1 ianuarie 1940, se înstrăinau 43.000 km.p. din suprafața țării cu o populație majoritară de Români de peste 2.600.000 locuitori. Astfel, se spărgeau omogenități etnice, se dezbinau regiuni și interese economice, se tăiau nerațional căi de comunicații, se destrăma o unitate culturală și spirituală, se sfâșia o istorie comună, toate acestea numai pentru a mulțumi orgoliul nemăsurat al unor cercuri revizioniste ma-

ghiare, dar, în special, pentru realizarea intereselor strategice - militare și politico-economice ale Axei - în stabilirea unei noi linii de demarcație între Ungaria și România. Rezultă, deci, că o minoritate etnică obține printr-un «arbitraj» vicios un teritoriu în care rămâne tot minoritate. Chiar numai această constatare este suficientă pentru a se dovedi nedreptatea care a stat la baza arbitrajului de la Viena.

România, în urma marilor presiuni politice care se exercitau - mai de aproape sau mai de departe -, ale cărei bogății erau mult râvnite și ale cărei alianțe încetaseră să mai funcționeze, s-a prezentat nu de bună voie în fața dictatorilor de la Viena. «Arbitrii» cum

se numeau, Germania prin Ribbentrop și Italia prin Ciano, miniștri de externe, s-au oferit și impus, și-au reglementat singuri procedura și nu au dat părților posibilitatea de a-și susține drepturile. Cele două delegații, cea română reprezentată prin Mihail Manoilescu, ministru de externe, însoțit de Valer Pop, și cea maghiară, nu au putut lua cuvântul pentru a-și exprima pozițiile deja cunoscute după eșuarea tratativilor de la Turnu-Severin.

Datorită faptului că delegația română nu putea accepta o asemenea condiție, Ribbentrop, ministrul de externe al Germaniei, a cerut în mod ultimativ, prin telefon, guvernului român acceptarea tuturor condițiilor, iar în caz că nu, Germania «nu-și mai asumă nici o răspundere».

Comunicatul nr. 88 al Agenției Române de Presă «Rador» arăta: «Hotărârea Consiliului de Coroană ținut, în noaptea de 29-30 august, de a accepta arbitrajul puterilor Axei în tratativele româno-ungare a fost luată în circumstanțe excepționale de grele».

În Consiliul de Coroană s-a manifestat hotărârea de a se opune rezistență și chiar armată la ultimatumul puterilor Axei. Astfel, profesorul Nicolae Iorga și-a expus opoziția hotărâtă față de acceptarea Diktatului, demonstrând procesul istoric obiectiv de unire a Transilvaniei cu România ca rezultat al luptei seculare a poporului român pentru acest ideal național, iar domnul Iuliu Maniu, importantă personalitate politică, în ședința Consiliului de Coroană din 30 august, ora 24, cerând neacceptarea sentinței arbitraju-

lui de la Viena, a spus între altele că este «revoltat atunci când aude că chestiunea Transilvaniei se aduce în legătură cu Tratatul de la Trianon. Unirea Ardealului cu Patria noastră nu se întemeiază pe tratatul de la Trianon, ci urmează din dreptul de autodeterminare al poporului român din Transilvania manifestat în mod liber la 1 Decembrie 1918, la Alba-Iulia.

«Conferința de la Viena, dacă o putem numi așa - se arată mai departe, în comunicatul Agenției Române de Presă «Rador» - s-a desfășurat în împrejurări în care România trebuia să aleagă între salvarea ființei politice a statului și posibilitatea dispariției lui». Amenințarea cu războiul din partea dușmanilor noștri, precum și imposibilitatea miniștrilor de externe german și italian de a «rămâne» mai mult de două zile la Viena, au determinat România să se hotărască în cel mai scurt timp.

În istoria poporului nostru, Diktatul de la Viena rămâne consemnat ca un fapt absurd și anacronic, conceput și dictat de spiritul politic îngust, fățarnic și plin de trufie al unei coaliții politice predestinată celei mai zdrobitoare înfrângerii.

Întunericul s-a împrăștiat și lumina dreptății a rotunjit pentru totdeauna istoria poporului nostru prin hotărârea recentă a Parlamentului Țării, de după revoluția din decembrie 1989, ca 1 Decembrie să fie sărbătoarea națională a României.

Prof. N. GORAN

NOVITA' DELL'ANNO

GEORGE CALINESCU

History of Romanian Literature

pp. 896, ill. b/n, in inglese, edizione di lusso, lire 130.000

DOSARUL ANTONESCU

Consecințele unui tip special de corupție

Andrei Pippidi se înscrie într-o categorie nefericită de intelectuali asupra cărora vechiul regim a exercitat un tip special de corupție, o metodă de corupție dintre cele socotite îndeobște a fi infailibile: i-a plătit decenii în șir, și i-a plătit cât se poate de bine, ca să nu facă absolut nimic și, la nevoie, să-i împiedice și pe alții să facă ceva. Este vorba despre o parte deloc neglijabilă dintre așa-ziii intelectuali cuibăriți prin fostele institute de studii istorice, celebre prin productivitatea lor egală cu zero și prin dexteritatea feroce a membrilor lor de a-și pune bețe în roate unii altora și, împreună, oricui nu se socotea în tagmă cu ei.

Ce a rezultat din acest sistem de corupție se știe: suntem singura țară europeană care nu dispune de un tratat complet de istorie și, de asemenea, suntem singura țară europeană care nu dispune de o enciclopedie de istorie națională care să-și merite numele. Astăzi, gestul de a da vina pe morți, chiar dacă e vorba despre inși expiați înaintea plutonului de execuție, se poate legitima ca o tehnică de pasare a răspunderilor, sordidă ca și cei ce o practică, nicidecum ca o justificare validă din punct de vedere moral.

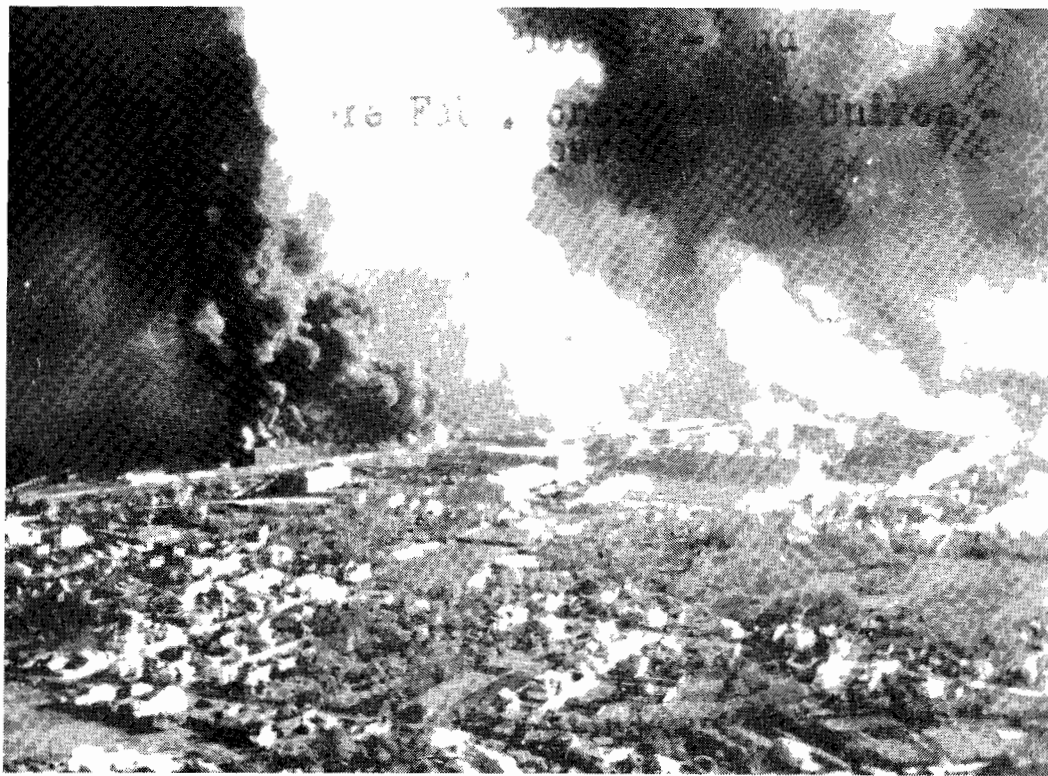
Până în decembrie 1989, ca și alți privilegiați de aceeași speță, Andrei Pippidi s-a ținut numai de punctul întâi din contractul încheiat cu vechiul regim: și-a mâncat în liniște leafa, fără să facă nimic. După revoluție, pe fondul unei extraordinare efervescențe a presei scrise - în ciuda atâtor gunoaie aflate în circulație, fenomenul rămâne într-adevăr remarcabil -, Andrei Pippidi s-a crezut obligat să facă totuși ceva, adică să se achite și de punctul doi din contract, deci să-i împiedice pe alții să elimine petele albe din trecutul națiunii lor. Pentru că, iată, în afara fostelor și actualelor institute de studii istorice - veritabile fabrici de împachetat fum -, au apărut și o sumă de oameni care au făcut și mai vor să facă ceva, mai ales în raport cu statutul României în al doilea război mondial, temă asupra căreia, până în decembrie 1989, un singur om s-a aplecat cu dragoste pentru neamul său - este vorba de A. Simion - și a plătit cu viața. Împotriva tuturor celor ce au pășit și pășesc pe urmele lui, întru descifrarea unui timp deliberat învăluit în bezne, Andrei Pippidi iese la drumul mare, cu parul în mână.

Înverșunarea lui Andrei Pippidi împotriva personalității mareșalului Ion Antonescu nu este una oarbă de tot, de tip paranoic, cum pare la prima vedere. Nu stă în picioare nici ipoteza că înverșunarea lui Andrei Pippidi și-ar trage isvoarele din adevărul incontestabil că mareșalul Ion Antonescu nu era de stirpe fanariotă. Dimpotrivă, prin întreaga sa atitudine, Andrei Pippidi nu face altceva decât să respecte cu consecvență litera și spiritul contractului amintit, încheiat cu vechiul regim, sub care a semnat pe atâtea și atâtea ștate de plată lunare și, totodată, să exploreze cu sârguință piața, în vederea perfectării unor alte contracte, la fel de profitabile pentru el în ordinea materială a lucrurilor și la fel de păguboase pentru conștiința de sine a acestui popor.

Pentru publicul larg, mă simt dator să descriu obiectul înverșunării lipsite de onestitate a lui Andrei Pippidi: este vorba de seria volumelor dedicate guvernării mareșalului Ion Antonescu, editate la Milano, sub coordonarea d-lui Josif Constantin Drăgan. Primul volum din această serie, apărut în 1986, conține în principal un amplu interviu acordat inițiatorului și sponsorului întreprinderii în discuție de regretatul locotenent-colonel George Magherescu,

ultimul supraviețuitor dintre membrii fostului cabinet militar al conducătorului statului. Desigur, ca orice inițiativă menită să deschidă un drum, nu este un volum perfect, însăși memoria omenească fiind ceva friabil și imperfect. Desigur, unele pagini ale acestui volum au un aspect hagiografic, cum spunea și răposatul Vlad Georgescu, fost director al postului de radio Europa Liberă, dar faptul este deplin explicabil. Pur și simplu, George Magherescu l-a respectat pe fostul său comandant până la venerație, deși nu a tras nici un avantaj material din acest respect, situație care ni se pare dintre cele mai omenești. În consecință, nu putem confunda nici o clipă respectul locotenent-colonelului George Magherescu pentru fostul său comandant militar cu venerația fără vreo margine a lui Andrei Pippidi față de opinia istoriografiei comuniste, conform căreia mareșalul Ion Antonescu s-ar cuveni să fie scos din istorie. De pe urma respectului său, George Magherescu s-a ales numai cu ponoase. În schimb, din atitudinea sa de ieri și de azi, Andrei Pippidi a tras toate avantajele, o leafă grasă în primul rând, și speră să mai tragă și altele.

Volumele doi, trei și patru din seria numită - în elaborarea căreia am fost implicat personal, deci discut în cunoștință de cauză -, de comun acord cu dl. Josif Constantin Drăgan, au fost astfel concepute încât să contracareze aspectele subiective ale primului volum. Substanța lor o constituie documentele autentice ale epocii și o sumă de reconstituiri ale unor momente și împrejurări controversate și deloc explorate istoriografic: invazia rusească din Basarabia, Bucovina de nord și ținutul Herța; dispariția generalului George Avramescu, comandantul Armatei a 4-a române pe frontul din Cehoslovacia, survenită în martie 1945; distrugerea Diviziei 4 infanterie, comandată de generalul Platon Chirnoagă, în octombrie 1944, în capul de pod de la sud de Szolnok; împrejurările care au determinat autoritățile

românești să pună la adăpost, la București, elementele de tezaur artistic capturate după asediul Odesei etc. etc. Între altele, în aceste volume a apărut pentru prima dată întreaga corespondență cunoscută dintre mareșalul Ion Antonescu și liderii opoziției din timpul său - Iuliu Maniu, Constantin I.C. Brătianu și George Tătărescu. De asemenea, aceste volume au făcut publice alte și alte documente de primă însemnătate privind participarea României la al doilea război mondial, însă, iată, Andrei Pippidi obiectează. Pe de o parte, într-un mod profund necinstit, sugerează că documentele nu ar fi autentice, deși am comunicat cota lor din arhive și poate oricine să opereze verificări de rigoare. Pe de altă parte, afirmă aproape tranșant că aceste documente nu trebuie să apară. Pentru că nu vrea el. Și nu vor nici alții din spatele lui.

Din acest moment, Andrei Pippidi intră în contradicție nu numai cu condiția sa de cetățean român, ci și cu condiția sa de european. Toate națiunile civilizate ale bătrânului nostru continent (în timp ce lui Andrei Pippidi i se plăteau numai somnul și lenea) și-au publicat de mult documentele esențiale privind participarea lor la conflictul mondial dintre anii 1939 - 1945. În schimb, chiar și în zilele noastre, Andrei Pippidi contestă Românilor acest drept. De ce ? În ce scop? Pe de o parte, pentru că așa au decis comuniștii, sponsorii lenei sale de ieri. Pe de altă parte, pentru că mai există numeroase persoane, trecute subit de la comunism la liber-schimbism - nu avem în vedere simpaticul partid cu același nume -, interesate profund să trăim în confuzie și duplicitate față de propriul nostru trecut. În scopul de a culpabiliza infinit această națiune și a o determina să plătească pentru crime pe care nu le-a comis.

Ideea că Nicolae Ceaușescu ar fi fost interesat în reabilitarea mareșalului Ion Antonescu, folosind Fundația de la Milano drept instrument, nu poate băntui decât un creier împletit în mațe de oaie și tuburi turtite de ventilație. Am scos personal din țară multe dintre documentele publicate sub egida Centrului European de Cercetări Istorice de la Veneția, într-o vreme când faptul era susceptibil de pedepse penale, și știu mai bine decât Andrei Pippidi cum am ajuns la ele și cum le-am trecut peste frontieră. Aș putea să spun și pe sprijinul cui am contat, însă nu vreau să alimentez cu carne de tun apetitul spre răzbunare al celor în serviciul cărora se agită Andrei Pippidi, mai harnic decât oricând. Ca s-o spunem pe șleau, «răzbunătorii» dispuși să reacționeze oricând sunt cei din nomenclatura kominternistă, înspăimântată că, din aproape în aproape, vom ajunge fatal și la procesele înscenate între anii 1945 - 1950, demontând șurub cu șurub mecanismul malefic care a schilodit moral și intelectual o întreagă națiune, ceva mai aproape de Europa decât Fanarul.

(De altfel, nici eu, nici alții ca mine nu resimțim nevoia de a ne justifica în fața cuiva. Și eu, și alții cu mine, în timp ce Andrei Pippidi era mituit ca să vegeteze, am riscat, dar am realizat ceea ce ne-am propus: patru volume masive, până în ziua de astăzi - al cincilea e sub tipar -, care au ajuns în niște biblioteci și vor rămâne acolo, chiar dacă Andrei Pippidi nu vrea. Aud că o copie xerox a unui volum din seria dedicată guvernării mareșalului Ion Antonescu se vinde la negru în țară cu peste o mie de lei. Înseamnă că există Români care judecă altfel istoria Românilor decât acest istoric acreditat ca atare printr-o simplă patalama. Pentru ei am riscat și pentru ei am colaborat la editarea volumelor în discuție. Și, de vreme ce am mers și merg sub crucea dintotdeauna a neamului meu, nu văd de ce ar trebui să mă justific înaintea câinilor care mă latră de peste gard.)

Ar fi totuși o eroare să credem că Andrei Pippidi se agită doar în serviciul unui regim politic defunct, care făcea pur și simplu crize de nervi când auzea de numele lui Ion Antonescu. De asemenea, el nu se agită doar în serviciul nomenclaturii kominterniste, depistabilă încă în subsolurile politicii românești de azi. Demersul său publicistic vizează orizonturi ceva mai largi. De pildă, este simptomatic faptul că unul dintre primele atacuri pe care le-a lansat împotriva memoriei mareșalului Ion Antonescu reprezenta, totodată, o pledoarie în favoarea

rea fostului rege Mihai. Și pe calea aceasta am putea ajunge mult mai departe: la cei ce l-au împins pe fostul monarh într-o acțiune necugetată și care au decis să-și deschidă arhivele abia prin anul 2030, ca să nu se știe prea repede cui și cum ne-au amanetat. În același context se înscrie și penibilă tentativă recentă a unor cercuri știute de a pune mâna pe arhivele românești, scoțându-le de sub jurisdicția Ministerului de Interne, tentativă eșuată din ferire. În general, sub starea de nervozitate a lui Andrei Pippidi se întrezărește o rețea de interese dintre cele mai contradictorii și tulburi. Am încerca să le descifrăm până în pânzele albe, dar nu am ajunge decât la o comicărie sordidă și imorală, la indivizi care au bătut ieri temenele la Moscova și azi bat prin alte părți, la inși fără Dumnezeu, fără patrie și, mai ales, fără scrupule.

Oarecum mai interesante - ca indicație de barometru politic și etic - sunt argumentele etalate de Andrei Pippidi în publicistica sa desabuzată. Nu trebuie să uităm, zice el, că Ion Antonescu a fost aliat cu Hitler. Era mai bine să se fi aliat cu cei care ne-au trădat încă din toamna lui '39 și care au sfârșit prin a ne vinde cum se vând vitele la obor? Pe temă aceasta nu se poate polemiza cu un așa-zis istoric, care nu vrea, cu obstinație, să învețe nimic din istorie. Pe de altă parte, Andrei Pippidi admonestează televiziunea pentru faptul de a fi transmis un parastas în memoria mareșalului Ion Antonescu și îl compară pe fostul conducător al statului românesc cu Benito Mussolini. Nici pe această temă nu se poate polemiza, întrucât preopinutul, în mod evident, habar nu are despre ce tot îndrugă. O asemenea comparație o poate desvolta numai un ins total în afara discuției. Îmi îngădui doar să observ că în Italia ultimelor două decenii au apărut sute de cărți despre Mussolini, și împotriva, și în apărarea sa, și nici un Pippidi nu a sărit la gâtul autorilor lor!

În sfârșit, spre a discredita activitatea Centrului European de Cercetări Istorice de la Veneția, sub egida căruia au apărut volumele despre guvernarea mareșalului Ion Antonescu Andrei Pippidi a scos din mânecă și ultimul as: l-a acuzat pe dl. Josif Constantin Drăgan de a fi fost legionar. Nu sunt avocatul d-lui Josif Constantin Drăgan, dar aș avea un cuvânt de spus în chestiune, mai ales asupra modului cu totul și cu totul suspect în care se distribuie în dreapta și în stânga, de la dreapta și de la stânga, calificativul de legionar. Spre exemplu, dacă am întreba câteva eminențe ale «Grupului pentru Dialog Social» de la București, din care Andrei Pippidi e parte, dacă Ion Frunzetti, Constantin Noica sau Ernest Bernea au fost legionari, vor răspunde că nu au fost. Alții susțin că nici Costin Murgescu nu a fost legionar. Întâmplător, a fost, ca și ceilalți trei. Fenomenul acesta, al amneziilor calculate, reverberează în spațiu, în cercuri concentrice foarte largi. Și un alt exemplu este revelator. În vremea când un anume Eugen Florescu se ocupa de presa română, postul de radio Europa Liberă se înverșunase împotriva lui până la paroxism, țintuindu-l la zid ca «fascist», deși la vremea «fasciștilor» persoana în speță abia se născuse. Ulterior, aceeași funcție a fost ocupată de un anume Constantin Mitea, și el consilier prezidențial, care a dus nenorocirea presei române până la ultima ei consecință și, cu toate acestea, Europa Liberă habar nu avea că acest individ există. De ce? Nu cumva pentru că numele unui Constantin Mitea putea fi întâlnit în revista legionară *Falanga*?

Cu alte cuvinte, a fost sau nu a fost legionar cine vrea sau cine nu vrea să fi fost, fie Andrei Pippidi, fie alții din spatele lui. În optica aceasta, Constantin Noica, Ion Frunzetti și Ernst Bernea nu au fost legionari. Nu au fost legionari mai ales cei ce s-au strecurat spre zilele noastre sub protecția unui anumit tip de fuste. În schimb, a devenit legionar, peste noapte, un personaj incomod pentru Andrei Pippidi, fost cândva tânăr student la Roma, care, în toamna lui '40, scria în presa Italiei un articol despre corporativismul român. Să fim serioși, domnule... Despre această doctrină au scris și economiști care nici măcar nu știau că mișcarea legionară din România a existat vreodată pe lume. Curios este faptul că per-

soana d-lui Josif Constantin Drăgan nu a fost socotită ca atare de nici una dintre grupările legionare care au subzistat în străinătate, mai calificate să știe cine a fost și cine nu a fost alături de ele! Și mai curios este faptul că nu se poate oferi un exemplu de legionar autentic implicat într-o operă de energică restaurare a memoriei mareșalului Ion Antonescu.

În ceea ce ne privește, considerăm că ne aflăm înaintea unei penibile diversiuni. Pentru prezentul și viitorul nostru nu are nici o importanță ce a fost sau ce nu a fost o personalitate sau alta. De la dispariția mișcării legionare de pe scena politică românească a trecut o jumătate de veac. Din perspectiva acestei prăpastii de timp, s-ar cuveni să ne supunem decenți unui vechi proverb românesc: despre morți numai bine, să-i respectăm pe defuncți pentru credințele lor, dacă le-au avut, și să nu mai agităm în relație cu cei în viață acuze de neprobat. Deosebit de semnificativ ni se pare faptul că Andrei Pippidi s-a ridicat vehement împotriva atitudinii autorităților de la București față de evenimentele de la 13-15 iunie a.c., implicit împotriva afirmației că minerii ar fi deșeurat o pretinsă rebeliune de tip legionar. În schimb, arătând spre unii și spre alții cu degetul, acum vântură și el în opinia publică spectrul unui pretins pericol de aceeași natură. În cazul acesta, ce diferență am putea constata între reziduurile de mentalitate comunistă din conștiința guvernanților de la București și propria sa concepție politică, în dezacord aparent cu cea a autorităților? Nici o diferență. Este sau nu este în spatele lui Andrei Pippidi nomenclatura kominternistă, obligată acum să joace pe două tablouri? Este. Toate dovezile converg în această direcție.

Concluzia nu este una dintre cele mai complicate: dincolo de planul politic mai larg, în plan strict personal, Andrei Pippidi se teme că va veni o vreme când nu-l va mai plăti nimeni să doarmă și se înverșunează cât poate împotriva celor ce-i tulbură somnul. Asupra celorlalte mobiluri ale acțiunii lui publicistice nu are rost să mai insistăm. Ele sunt străvezii.

MIHAI PELIN

P.S. În Europa (liberală) nr. 8/1990, alături de Andrei Pippidi, dl. Șerban Papacostea afirmă că «rolul mareșalului Ion Antonescu în istoria Țării, cu meritele și umbrele lui..., urmează a fi fixat de cercetări istorice autentice, pe baza unei documentații cuprinzătoare și sigure...». De acord cu domnia sa, deși cu asigurări de aceeași factură ne obișnuise și vechiul regim. Problema este cine va întreprinde aceste «cercetări istorice autentice»? Domnia sa știe ceva mai bine decât știm noi că celor mai mulți dintre colegii săi, specializați în acest capitol de istorie națională, nu le-a lipsit mai nimic să întreprindă numitele «cercetări istorice autentice» și până acum; au avut acces la documentele de arhivă din țară, au beneficiat de posibilitatea de a cerceta arhivele din străinătate și, mai ales, au avut timp berechet, munca din institutele de istorie de la care primeau salariu nefiind din cale afară de trudnică. Și ce au făcut? Unii au produs niște texte de care astăzi le este sau ar trebui să le fie rușine. Alții s-au lăudat ani în șir că au sertarele pline, dar că Ceaușescu le legase temeinic mâinile, ei având deslegate numai picioarele cu care scriau textele oficiale, la fiecare 23 august și 9 mai. Iată, însă, a venit revoluția și din sertare nu a ieșit absolut nimic. Nu vreau să dau nume, pentru că nu vreau să vulnerez niște oameni care traversează o tragedie de nedescris, chiar dacă n-o recunosc. Dar îl întreb pe dl. Șerban Papacostea: aceeași oameni vor întreprinde acele «cercetări istorice autentice»?

În ceea ce mă privește, nu am nimic împotriva. Din decembrie 1989 și până acum am adus în țară un vagon întreg de documentație referitoare la participarea României la al doilea război mondial. O pun toată la dispoziție, dar să vedem și noi, în sfârșit, că se produce ceva. Adică și altceva decât înverșunări maladive împotriva celor ce s-au străduit și se mai străduie

să facă, totuși, ceva. Întrucât sunt prieten cu un cetățean italian care-l consideră pe dl. Șerban Papacostea prietenul său, mă conformez unui vechi obicei al pământului și îmi permit să-i adresez un singur reproș: domnia sa nu vrea să recunoască, în ruptul capului, că evenimentele din decembrie 1989 au surprins o mulțime dintre colegii săi într-o stare absolută de nepregătire și total insolvabili înaintea opiniei publice. Și acum vor să scape în bandă din marasmul moral în care s-au implicat. Nu prea ține figura. Din asemenea catastrofe nu ne salvează tupeul, ci curajul de a recunoaște când și de ce am greșit. Asupra altor aspecte ale articolului său nu sunt calificat să mă pronunț și ele nici nu intră în preocupările mele. Ar fi cazul, totuși, să producă și probe, nu numai afirmații.

M. P.

«FOAIA NOASTRĂ» DIN... PUSTĂ

Au și Românii din Ungaria gazeta lor. Are opt pagini, este săptămânală, numindu-se «Foaia noastră». Un săptămânal scos de o mână de oameni, doar șapte. Redactor șef este Alexandru Hoțopan, adjunct, interlocutorul meu, domnul Mihai Cozma - numele scriindu-se însă mai altfel și neapărat cu «k», tehnoeditor Ștefan Oroian - un artist adevărat, restul numindu-se Ilies, Banyai, Iuhasz și Reviszki. Dacă sunt prea puțini? Poate, dar e-n joc supraviețuirea. Pe măsura buzunarului, care, oricum, trebuie să completeze subvențiile...

Nu sunt prea numeroși nici colaboratorii. Cei din Ungaria scriu în limba maghiară, necesitând procesul de traducere. Sunt însă numeroși colaboratorii din Țară, cei care pe vremuri erau și abonații gazetei. Oameni nedumeriți care continuă să se întrebe și azi, la mai bine de o jumătate de an de la revoluție: oare de ce, între atâtea valuri de măsuri, trebuie să rămână «blocat» accesul singurului ziar românesc din Ungaria în România?!

Tirajul ziarului, în aceste condiții, este foarte mic, în jur de două mii de exemplare. Puțin. Foarte puțin! În vreme ce condițiile ar îngădui tipărirea în câteva zeci de mii de exemplare...

Atunci, în zilele când mă aflam la Giula (unii pronunță Gula) calendarul arăta că mai sunt doar două trei zile până la alegeri, iar gazeta aștepta cu speranțe să consemneze intrarea în Parlament și a deputaților de naționalitate română, cele mai multe gânduri îndreptându-se spre Gheorghe Marc (György Mark), secretarul general al Uniunii Democratice a Românilor din Ungaria, Gheorghe Petrușan (György Petrusán), profesor, șef al Catedrei de Limba și Literatură Română a Școlii Superioare din Seghedin, Petre Hotea din comuna Letea, o comună situată la 20 de kilometri de Giula, și Gheorghe Roxin din Micherechi, cel mai

românesc sat din toată Ungaria.

Au rămas doar vise. Nici un candidat român, dar nici al vreunei alte minorități etnice din Ungaria - și sunt, slavă Domnului, destule! - n-a reușit să urce treptele Parlamentului. Acolo, în Parlament, sunt destule secrete de stat. Și ele trebuie păstrate cu sfințenie. Totul în numele unui sfânt ideal: democrația!

Încât, e limpede: «Foaia noastră», altfel o gazetă scrisă de profesioniști, cu informații calde, cu analize care adesea pot deranja, o gazetă pe care sperăm s-o vedem cât mai repede și-n chioșcurile din România, n-a mai avut prilejul să deschidă visata rubrică «Românii în Parlamentul de la Budapesta»! Oricum, speranțele rămân. De-o vreme, pentru drepturile Românilor din Ungaria se zbate și UDMR-ul. Adresează proteste către Parlamentul de la Budapesta, adună cărți românești să le ofere Românilor din Ungaria. Speșiați, auzind prea dese cereri de a se acorda și-n România minorității maghiare drepturi strict comparabile cu cele ale Românilor din Ungaria...

Neconvenabilă egalitate!

Iar acolo, în Pustă, singurul ziar românesc, chiar și fără deputați în Parlament, continuă să supraviețuiască. O gazetă făcută cu suflet, pentru mâna de Români care n-a uitat încă limba și mai are vii în suflet rădăcinile. Acolo unde până și Biblia este ungurească! Acolo unde nici slujba din biserică nu-i românească. Acolo unde până și la Liceul «Nicolae Bălcescu», liceu așa-zis românesc, limba română, neputându-se preda în ungurește, se predă totuși românește, dar în regim de limbă străină.

Și totuși, acolo, în Pustă, «Foaia noastră» - cu drag așteptată și-n România - rămâne o împlinire frumoasă. O speranță pentru cei ce-și caută rădăcinile...

CONSTANTIN MUSTAȚĂ

DICTIONAR AL MEMBRILOR SFATULUI ȚĂRII DIN CHIȘINĂU (VI)

Continuare din nr. 220, octombrie 1990

Neculae CIORNEI

Născut în 1892, în comuna Toceni, județul Cahul. Are studii superioare. Primele informații despre el sunt de la sfârșitul lunii martie 1917, când, la Odesa, Cpt. Catelli, Președintele provizoriu al Partidului Progresist Moldovenesc din Basarabia, secția Odesa, și Slt. Ciornei Neculae, președintele Comitetului moldovenesc al Regimentului 40 infanterie de rezervă, înființează un nou partid reunit din cele două fracțiuni -Partidul Progresist. Tot atunci, ofițerii români basarabeni care activează în organizațiile din Odesa - pendinte de Cpt. Emilian Catelli, sufletul mișcării românești din Odesa acelor vremi -, obțin, prin grija acestui inimos căpitan, autorizații speciale prin care li se acordau diverse drepturi (v. Surucianu). Slt. N. Ciornei, fiind «însărcinat de Comitetul de organizare al Partidului Progresist Moldovenesc să treacă pe la toate comandamentele și instituțiile din Odesa, pentru a explica soldaților moldoveni, în limba lor maternă, evenimentele care s-au petrecut», trece imediat la acțiune.

La începutul lunii aprilie, în ședința delegaților moldoveni din garnizoana Odesa, împreună cu delegații marinari și cu delegații studenți, se alege Comitetul executiv al PNM, secția Odesa. Printre cele 18 persoane din noul Comitet condus de Cpt. Catelli, figurează și Slt. N. Ciornei.

La 14 mai 1917, ia ființă Comitetul Ostășesc Moldovenesc din Odesa și N.C. face parte dintre membrii de seamă ai acestui comitet.

La începutul verii lui 1917 astfel de comitete se înmulțesc. Nu este lipsit de interes modul cum se naștea o mișcare a militarilor români basarabeni. Edificatoare în acest sens este o scrisoare trimisă dintr-un sat, Balacleia din gubernia Harcov, lui N.C.: «Domnule Praporșcic! Vă aduc la cunoștință că acum la Balacleia lipsește un ofițer moldovan, iar pe soldații moldoveni nu am putut să îi adun pe toți, din cauză că ei sunt risipiți și mulți în lipsa mea sunt trimiși la front, așa că vă rog, dacă se poate, trimiteți-mi o hârtie oficială și mandat ca să pot, fără piedici și pe față, să fac adunări a Moldovenilor noștri, căci se vorbește că se va forma un regiment de cavalerie ucraineană, iar noi vom rămâne pe dinafară. De aceea, încă o dată vă rog, dacă se poate, trimiteți-mi hârtiile necesare. Eu din partea mea, mă organizez deocamdată în secret, adică fără învoirea autorităților noastre. Aștept ordinea dv de ce să fac de acum înainte. La revedere, M. Tiron» (rusește) și continuând românește: «Multe închinăciuni la toți Moldovenii și aștept de la voi scrisori. Mă rog nu ne uitați și pe noi, Moldovenii». Rezoluția a fost dreaptă: «A se satisface Ciornei».

Tulburările produce de dezertori iau amploare. Slt. N. Ciornei este numit, pe la începutul lui iulie, într-o comisie extraordinară pentru cercetarea dezordinilor săvârșite în județul Orhei. Tot în aceeași perioadă, se formează, prin grija Comitetului Ostășesc din Odesa, cohorte cu efective din soldați basarabeni care să păzească depozitele militare din Basarabia. Împreună cu alți ofițeri basarabeni, Slt. Ciornei s-a ocupat cu orga-

nizarea acestor cohorte.

Congresul ostașilor moldoveni din 20 oct. 1917 l-a desemnat deputat în Sfatul Țării din partea județului Ismail.

La deschiderea Sfatului Țării, deputatul Neculae Ciornei devine inspectorul cohortelor. În următoarele zile el lansează un ordin prin care schimbă denumirea de cohorte în aceea de detașamente zburătoare. Statul major rus din Odesa îi ordonă să raporteze pe baza cărui ordin a făcut această schimbare. N.C. răspunde telegrafic: «Istoria neamului își are motivele și bazele ei». La un astfel de răspuns Statul Major n-a mai revenit cu nici un ordin de urmare.

La 11 ianuarie 1918, într-un moment critic, N.Ciornei, împreună cu alți militari, se alătură căpitanului D. Bogos în scopul păstrării ordinii în debandada provocată de Frontotdel, care, începând evacuarea Chișinăului, voia să distrugă unele clădiri.

A fost deputat de la 21 noiembrie 1918 la 27 noiembrie 1918. La 27 martie a votat pentru unirea Basarabiei cu Țara.

Daniel CIUHUREANU

Unii îl ortografiază «Ciugureanu».

Născut în comuna Șirăuți, județul Hotin, la 9 decembrie 1885. Părinții: Alexandru - preot și Ecaterina. Școala primară a urmat-o probabil în satul natal, o parte din liceu la Bălți și Seminarul teologic la Chișinău.

În 1908 îl găsim student la Facultatea de Medicină din Chiev. Participă, probabil din inițiativa lui Simion Murafa, la înființarea Cercului literar al studenților moldoveni «Deșteptarea», împreună cu Alecu Mateevici, D. Bogos, Gr. Cazacliu, Șt. Ciobanu ș.a., fiind ales președinte al acestui cerc. Odată cu arestarea lui D. Ciuhureanu de către Ohrana rusă (siguranța statului), în mai 1912, Cercul își camuflează activitatea, dar rezistă până la revoluția din 1917. D. C. petrece câteva luni în Siberia; eliberat, se

înapoiază în Chiev, termină facultatea și, în același an, 1913, este repartizat ca medic șef la Spitalul de boli contagioase din Vorniceni, județul Lăpușna.

În luna mai 1913, apare revista *Cuvânt Moldovenesc*, inițial lunar, apoi, din 1914, bilunar, și tot din 1914 apare și gazeta *Cuvânt Moldovenesc*, inițial săptămânal, apoi bisăptămânal. Ambele publicații erau finanțate de Vasile Stroescu și se editau de un cerc compus din: Nicolae Alexandri, Pan. Halippa, Simion Murafa, Gh. Stârcea, Dr. Daniel Ciuhureanu, V. Ghenzul și Dr. P. Grosul.

În anul 1914, se transferă de la Spitalul din Vorniceni la Spitalul din Hâncești, unde funcționează până la sfârșitul lui 1915. Urmărit de jandarmeria politică a colonelului rus Nordberg, fiind considerat promotor al mișcării naționale românești din Basarabia și pentru atitudinea sa în problema raporturilor dintre Rusia și România, fuge și se ascunde nu se știe unde până în 1917. La izbucnirea revoluției reapare, participând intens la toate prefacerile din această perioadă istorică a Basarabiei.

La 16 mai 1917, organizează o mare întrunire populară în comuna Lăpușna, sub președinția sa. Cu această ocazie se organizează secția de plasă a Partidului Național Moldovenesc.

Printre rezoluțiile Congresului militarilor din 20-26 octombrie 1917, a fost și aceea de înființare a Sfatului Țării în care scop a fost ales un birou de organizare din care, mai târziu, a făcut parte și Dr. D. Ciuhureanu. Numărul membrilor Sfatului a fost de 120, plus 10 locuri pentru Români din stânga Nistrului. Biroul de organizare a modificat acest număr la 150, păstrându-se raportul vechi de 70 la sută Români și 30 la sută minorități, acesta fiind atunci raportul dintre Români și neromâni în Basarabia. Datorită muncii pline de abnegație depusă de biroul de organizare, Sfatul Țării și-a putut deschide ședința inaugurală la 21 noiembrie 1917.

D.C. a fost delegat în Sfatul Țării din

partea C.C. al Partidului Național Moldovenesc.

A fost deputat în Sfatul Țării de la 21 nov. și până la 6 dec. 1917, fiind propus de Congresul al III-lea al deputaților țărani. În cadrul Sfatului, până în ziua când a intrat în guvern (6.XI), a fost membru în Comisia contra anarhiei și aprovizionării și în Comisia de decarații și statute. După 1918 a ocupat funcția de guvernator al Basarabiei și, mai târziu, ministru în guvernul Iorga (1931, 1932).

Datorită Frontotdel-ului, însă - care nu înțelegea să acorde Basarabenilor dreptul la autodeterminare și, prin trupele trimise din Odesa și chiar Baltica, încerca să mențină Basarabia, ocupând Chișinăul cu forța - Sfatul Țării, organul democratic în depline drepturi, ales de întreaga populație din Basarabia, nu și-a mai putut exercita misiunea. De aceea, în noaptea de 6/7 ianuarie 1918, s-a ținut la Zemstvă o ședință secretă, sub președinția lui D.C., ședință în care se hotărăște ca să plece anumite echipe spre Iași, pe căi diferite, pentru a grăbi ajutorul României (v. Bosie-Codreanu).

La 13 ianuarie 1918, președintele Sfatului Țării, Ion Inuleț, primul director P. Erhan și locțiitorul directorului de război, Gherman Pântea, sunt învinuiți că au dus tratative cu reprezentanții Frontotdel-ului, Levenzon, Naștarum Kaabak, Rostov, Perper, Roșali ș.a., le-au făcut concessii nepermise, au făcut declarații mincinoase privind demisia unor directori, au denunțat membrii Frontotdel-ului pe unii directori, ca de exemplu pe Ștefan Ciobanu care, pe loc e condamnat la moarte dar scapă printr-o adevărată minune, și, drept urmare, începe criza de guvern, care durează până la 19 ianuarie 1918.

La 14 ianuarie, D. Ciuhureanu este însărcinat cu formarea noului guvern, din care vor face parte Savenco la justiție, Cristi la interne, colonel Brăilescu la război, Ioncu la finanțe, N. Bosie-Codreanu la lucrări publice, Pelivan la externe, Erhan la instrucție și Podvinschi la control. După îndelungi dis-

cuții, Sfatul Țării va accepta acest guvern, la 16 (după unii, la 17, 19 sau 22) ianuarie 1918.

La 25 ianuarie, președintele Directorilor generali (= președintele Consiliului de Miniștri), Dr. D. Ciuhureanu publică actul diplomatic primit prin consulul francez la Chișinău, Sarre, de guvernul Republicii Moldovenești de la guvernul francez și guvernele altor țări aliate, act în care, printre altele, se spune: «Toți colegii ambasadori ai țărilor aliate, cum și eu, suntem însărcinați reciproc a declara oficial că intrarea armatelor române (în Basarabia) se prezintă ca o măsură exclusivă de război, care are ca scop să funcționeze normal rezerva frontului ruso-român, conform cu regulamentele și legile aplicate tuturor țărilor aflate în acțiunea războiului. Așadar, intrarea armatelor române nu poate să aibă nici o influență atât asupra situațiunii interne politice a țării, cât și (vreo) influență asupra viitorului politic al Basarabiei»... (Semnat, Ambasadorul (Franței) în România, Saint Aulaire).

«În felul acesta - continuă comunicatul - armatele române au venit la noi nu ca cuceritori și inamici, ci ca prieteni ai poporului Republicii Moldovenești, pentru a da ajutor în luptele cu jefuitorii și siluitorii ce tind a distruge și a sugruma a noastră Republică tânără și libertatea ei». (semnat D. Ciuhureanu).

La 18 februarie, a plecat la Iași o delegație compusă din I. Inuleț, Dr. D. Ciuhureanu și Em. Catelli din partea Republicii Moldovenești, pentru a lua parte la Conferința de pace de la București. Această delegație s-a prezentat mai întâi la Primul Ministru al României, Gl Averescu, susținând că Basarabia are dreptul moral și juridic să-și aleagă singură soarta, iar pretențiile anxio-niste ale Ucrainei nu pot fi decât repudiate.

La 26 februarie 1918, Inuleț și D. C. sosesc la Iași însoțiți de o suită, pentru a se pune în legătură cu reprezentanții puterilor europene aflați aici. Ei vizitează pe toți miniștrii Antantei, pe toți membrii guvernului în funcțiune și ai guvernelor trecute, pe

Les chefs du mouvement national de Bessarabie

președinții corpurilor legiuitoare și pe marii demnitari ai Statului Român. La o recepție D. Ciuhureanu spune: «N-am venit aici ca reprezentanți ai clasei bogate, care în mare parte și-a renegat naționalitatea. Singurii care au păstrat limba sunt țărani. Dacă noi, basarabienii, suntem astăzi pe cale de unire a neamului, datorăm aceasta numai țaranului moldovan». Delegația este primită în audiență și la Palat. Reprezentanții Europei promit că vor informa guvernele lor despre constituirea noului Stat independent.

La 16 martie 1918, sosește proclamarea Unirii de la Bălți. Frația țărănească, prin Țăganco, interpelează guvernul asupra politicii externe. Răspunde D. Ciuhureanu,

care precizează că primejdia nu vine din partea României, care nu se amestecă în treburile interne ale Republicii, ci din partea Ucrainei care râvnește măcar la două județe, Cetatea Albă (Ackerman) și Hotin, Urcaina fiind în tratative cu Germania căreia îi declară că : «stăpânirea ucraineană e mult interesată de soarta provinciei vecine, Basarabia» și că «Basarabia ar putea fi un punct de discuție la Conferința de pace din București».

Impresia a fost neașteptată și penibilă pentru fracția țărănească. «Dumneavoastră - spune în continuare D.C., adresându-se reprezentanților minorităților - nu cunoașteți istoria și nici nu v-ați interesat vreodată de

istoria acestei țări, căci pe toți v-a mânat încoace numai dorința de îmbogățire». D. Ciuhureanu explică, înlăturând toate învinuirile tendențioase ce s-au făcut guvernului, că lucrurile sunt puse la cale de către fracția țărănească, pentru a se provoca criza de guvern.

Inculeț și D. Ciuhureanu pleacă apoi, din nou, la Iași, la 20 martie, și se înapoiază la 24 martie 1918, cu Constantin Stere, fără a mai participa, din motive politice, la Conferința de pace de la București.

D.C. participă, cu tot entuziasmul ce-l caracteriza, la ședința din 27 martie a Sfatului Țării, desigur, fără a vota, nemaivând mandat valid la acea dată.

Imediat după Unire, D. Ciuhureanu va face parte dintr-o delegație, împreună cu Ștefan Ciobanu, Ion Pelivan și Pan Halippa, care a plecat din nou la Iași pentru a lua legătura cu guvernul român.

După 27 martie, împreună cu Ion Inculeț, D.C. este numit ministru secretar de Stat fără portofoliu, în guvernul român. Ulterior a mai fost ministru în alte trei legislații, vice-președinte al camerei Deputaților de mai multe ori, senator de drept și președinte al Senatului.

Indiferent, însă, de funcțiile politice pe care le-a deținut, nu și-a renegat și nici nu a părăsit profesiunea de bază de chirurg urolog. Nu a făcut nici o afacere veroasă; drept dovadă și-a construit în București o locuință prin Societatea de construcții locuințe ieftine (confiscată ulterior ca avere ilicită). Se mută în București în 1932.

În 1940 înființează Cercul basarabenilor cu sediul la Școala Ciovea de pe bulevardul Titulescu, prin care acorda sprijin moral și material refugiaților de după 28 iunie 1940.

În 1941 a fost mobilizat ca medic colonel la Spitalul Dr. Cantacuzino, iar în 1946 se pensionează.

În 1950 este arestat, desigur din ordinul lui Stalin, și trimis probabil direct la închisoarea din Sighet. Unicul său fiu nu i-a putut afla, însă, nici data morții, nici locul și

nici felul cum a fost înmormântat. Conform unei alte mărturii, în 1945 este recunoscut într-un tren, probabil militar, de către un ostaș și împușcat pe teritoriul Ungariei în același tren.

Publicații editate: revista și gazeta *Cuvânt Moldovenesc*, în 1913... 1915 (face parte din cercul editorial), ziarul *Bessarabskoje Slovo*, organ al partidului Liberal din care făcea parte, pentru cititorii de limbă rusă (1932? - 1940).

Decorații: Marea Cruce a Coroanei României cu cordon, Ordinul Ferdinand și Serviciul Credincios în grad de mare ofițer.

Ion CODREANU

Născut în 1878 în comuna Ștefănești județul Soroca. Cu toate că în 1917 nu avea decât 39 de ani, este cunoscut de atunci, de toată lumea ca «Moș Ion Codreanu». Discutabil dacă a terminat Școala primară, este un autodidact de prim rang. De profesie - agricultor. Unul dintre cei mai vajnici luptători în problema națională, emanat dintre rândurile Românilor din interfluviul Prut-Nistru. O figură nobilă, de o rară distincție.

Fiind deja cunoscută atitudinea sa în problema națională, la 3 aprilie 1917 se va afla printre membrii Comitetului de conducere al Partidului Național Moldovenesc, rînființat la începutul lui 1917, sub președinția lui Pavel Gore.

La 18 aprilie 1917, vorbește la un mare miting în Odesa, unde au participat aproape 10.000 Români moldoveni și care au defilat apoi prin fața hotelului Londra, unde se afla bolnav Vasile Stroescu.

La 20 mai, fiind soldat, I.C. a vorbit la primul congres studențesc care s-a ținut la redacția ziarului *Cuvânt Moldovenesc*.

La deschiderea Congresului țărănesc de la 21 mai 1917, Românii protestează împotriva faptului că țărani din unele regiuni foarte întinse din Basarabia nici cel puțin nu au fost convocați, cer ca președintele să fie un român moldovean. Minoritarii

protestează, vociferează, amenință, ca pe vremea țarismului și, drept urmare, Românii părăsesc sala eparhială, unde avea loc congresul, plecând în grup spre localul Zemstvei guberniale, unde deschid propriul lor congres sub președinția lui Moș Ion și având ca vice-președinte și secretari pe Pan Halippa, respectiv pe V. Bogos și N. Dulea. Mai târziu, când însuși Socolov, reprezentantul lui Cherenschi, și cu Schmidt, reprezentantul minorităților, sosesc la Zemstvă încercând în toate felurile să împace spiritele până la a accepta că Românii moldoveni au dreptul la autonomie și că dorința lor va fi adusă la cunoștința guvernului din Petrograd, Românii se unesc într-un singur congres împreună cu minoritățile naționale.

La Congresul învățătorilor (25-27 mai), printre alții vorbește și soldatul Ion Codreanu: «M-a durut adineaorea când câțiva dintre domniile voastre s-a supărat pe domnul Gore (v. Șt. Ciobanu) spunând că limba noastră nu-i limbă românească. Apoi, eu, fraților, am citit prin fel de fel de părți și am căutat să văd cine suntem noi și am aflat că într-adevăr noi suntem Români și Români ne cheamă. Mergeți ca apostolii prin Basarabia, să aveți un suflet și un grai; să nu zicem că ăsta-i preot, ăsta-i țigan, ci să zicem: ăsta-i român, frate de-al meu pe care trebuie să-l ajut».

Această cuvântare a lui Moș Ion a însuflețit într-atât pe conaționali săi încât a fost ridicat pe brațe și astfel a fost purtat prin toată sala.

În ziua de 6 iunie, s-a oprit pentru un scurt timp un eșalon de foști prizonieri români ardeleni și bucovineni care se înscriaseră voluntari pentru frontul românesc. Partidul Național s-a grăbit să le facă o primire frumoasă. Astfel, Simion Murafa le dă un steag tricolor, ca să-l ducă, din partea militarilor basarabeni, la Alba Iulia, Vl. Herța le dăruiește o frumoasă icoană a Mîntuitorului s-o ducă cu biruință la catedrala din Sibiu. Cu această ocazie le vorbește și Moș Ion, emoționat și emoționant.

La începutul lui iunie, sosește în Basa-

rabia din Petrograd grupul petrogrădean. Pentru a li se cunoaște intențiile, îi vizitează o delegație a PNM din care a făcut parte și Ion Codreanu. Delegația primește un răspuns clar din partea lui P. Erhan: «Am venit în Basarabia pentru a lupta nu pentru autonomia Basarabiei, ci pentru adâncirea revoluției».

Este membru în Comitetul ostășesc de la Odesa care a organizat primele cohorte naționale pentru Basarabia, dintre care primele patru sosesc în Chișinău în mijlocul lunii septembrie 1917. În aceeași lună participă la Congresul naționalităților din Rusia (v. Vl. Cazacliu).

La deschiderea Congresului ostășesc moldovenesc vorbește în favoarea autonomiei Basarabiei, îndemnând pe delegați să voteze în acest sens. În aceeași zi, Congresul a hotărât autonomia.

În noiembrie 1917, este propus drept candidat din partea cooperativelor moldoveni pentru Constituanta rusă.

În decembrie îi convinge pe țărani din comuna Lozova județul Lăpușna să-i găzduiască pe ofițerii ardeleni care, în plină iarnă nu erau primiți în casele lozovenilor din cauza unor răuvoitori.

Face parte din Partidul Național Moldovenesc, fracția BM. A fost delegat pentru Sfatul Țării de către Sovietul gubernial al deputaților țărani. A fost deputat de la 21 noiembrie 1917 până la 27 noiembrie 1918.

Prezent la 27 martie 1918, a votat *pentru* unirea Basarabiei cu România.

A fost delegat al țărănilor din Basarabia la Conferința de pace de la Paris (1920). Fost deputat de Sorooca, de mai multe ori.

În 1940 a fost întemnițat de NKVD. În 1943 încă mai trăia. După unii ar fi fost schimbat pe Ana Pauker, întemnițată în România, pe la sfârșitul lui 1943.

ALEXANDRU CHIRIAC

(Va urma)

Dorim înfrățirea cu o școală italiană

Sunt directorul unei școli generale (cu cursuri primare și gimnaziale) și am trecut multe «vaduri de amărăciune», după spusa Părintelui Galaction, în decursul celor peste douăzeci de ani de carieră didactică. În tot acest timp, de la absolvirea Facultății de limbă și literatură italiană de la Universitatea București, cel mai luminat reper profesional mi-a fost sădirea, în mintea miilor de elevi, a unui tezaur de limbă și literatură italiană iar în suflet imaginea caldă, de nobilă tradiție latină, a mândrei noastre origini. Am avut, este drept, marea șansă de a cunoaște Italia în două rânduri, ca bursier la Trieste apoi la Perugia, străduindu-mă nu numai să mă împărtășesc din darurile strălucitoarei civilizații italiene, dar și să cunosc sufletul omului simplu, întâlnit uneori în cele mai banale împrejurări.

După cum bine știți, de curând România este liberă de dictatură, astfel încât avem posibilitatea acum să revenim la ceea ce este drag inimii și minții noastre; printre acestea se află studiul limbii italiene care a fost întrerupt în școlile noastre încă de acum zece ani. Eu însumi, de opt ani, am fost nevoit să renunț la predarea limbii italiene, rămânând de atunci profesor de limba română.

Acum însă, am aprobat ministerului pentru ca, începând cu anul școlar 1990-1991 să introduc în școala pe care o conduc studiul limbii italiene, urmând ca, în câțiva ani, aproape toți elevii școlii (circa 1200) să poată vorbi și scrie italienește. În plus, datorită faptului că școala funcționează într-o clădire veche și necorespunzătoare, am reușit să

obțin creditele necesare pentru construirea unei școli noi, după un proiect original, deosebită frumusețe și cu o funcționalitate perfectă, construcție ce va fi gata anul viitor.

Dorim ca această nouă școală să fie un adevărat model de gândire și simțire româno-italiană și tocmai pentru aceasta *vă rugăm din tot sufletul să ne ajutați să stabilim o legătură* - «un gemellaggio» - cu o școală similară italiană (clasele I-VIII), de stat sau particulară, în condiții de deplină corectitudine, demnitate și respect reciproc, fără devieri de orice fel. Am putea angaja, în acest sens, un schimb de materiale didactice, expoziții din lucrările elevilor, corespondență a elevilor și profesorilor, fotografii, colecții pe diferite teme etc. S-ar putea organiza, de asemenea, prin reciprocitate, vizite între elevi și profesori în timpul vacanțelor, prezentarea de spectacole sau întâlniri polisportive.

Ne-ar face mare plăcere dacă, în urma stabilirii acestor relații, am avea ca oaspeți o delegație din școala respectivă cu ocazia inaugurării și sfințirii noii școli.

Aș vrea să fiți convins că nu este un demers personal, ci sunt purtătorul de cuvânt al majorității elevilor, profesorilor și părinților, dorința noastră, a tuturor, fiind de a redeveni europeni și de a ne putea respecta apartenența latină de care am fost atâta timp pe nedrept departe...

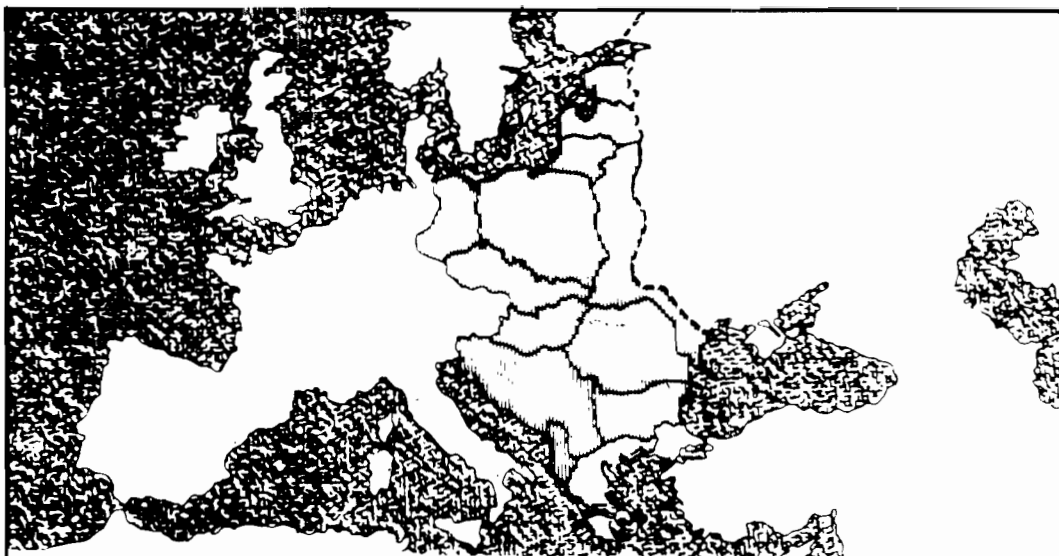
Adresa școlii: Școala nr. 80, Calea Dudești nr. 191, Sector 3, București.

Director, RADU GÂDEI

ELENCO COMPLETO DELLE PUBBLICAZIONI NAGARD

- ACSINTEANU GEORGE, *Rex Poeta Cotis*, pp. 80, I ed. 1976, in romeno, lire 8.000
- ALEXIANU ALEXANDRU, *Un Bucureștian de Altădată: nisipitorul logofăt Dudescu*, pp. 119, I ed. 1980, in romeno, lire 12.000
- APOSTOLESCU N., *From the History of the Progressive Thought in Banat*, pp. 23, I ed. 1974, in inglese, lire 4.000
- BACIU NICOLAE, *Yalta și crucificarea României*, pp. 298, I ed. 1983, in romeno, lire 28.000
- BAFFI MARIANO, *La Romania alla ricerca di Roma*, pp. 276, I ed. 1984, in italiano, lire 16.000
- BOGDAN ION, *Cogaionon, the "Holy Mountain" of Dacia*, pp. 110, I ed. 1977, in inglese, lire 9.000
- BOLDUR ALEXANDRU V., 1918: *Le recit du témoin*, pp. 92, I ed. 1978, in francese, lire 7.000
- CALINESCU GEORGE, *History of Romanian Literature*, pp. 896, ill. b/n, in inglese, lire 130.000 (l'opera è stata realizzata con il patrocinio dell'UNESCO)
- VASILE CARABIS, *Despre "pierderea" limbii Dacilor*, pp. 38, I ed. 1983, in romeno, lire 3.500
- CARAGHIAUR EUGEN ENEA, *Suflet Basarabean*, pp. 72, I ed. 1982, in romeno, lire 6.000
- CIOLAN IOAN, *Transilvania, l'ultima persecuzione magiara*, pp. 221, I ed. 1980, in italiano, lire 20.000
- CIOLAN IOAN, *Transylvania has always been Romanian Land*, pp. 71, I ed. 1982, in inglese, lire 6.000
- CRISAN MARIA, *Getia minor in scrisorile din exil ale lui Ovidiu*, pp. 49, I ed. 1980, in romeno, lire 4.000
- DEL VECCHIO GIORGIO, *La Declaration des droits de l'homme e du citoyen dans la revolution francaise*, pp. 82, I ed. 1979, in francese, lire 7.000
- DEMETRESCU M.C., IOSIFESCU M., *Papers in Honour to Octav Onicescu on his 90th Birthday*, pp. 479, I ed. 1983, in inglese, lire 37.000
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *Prin Europa*, 3 vol., pp. 478, 432, 515, I ed. 1973, 1974, 1980, in romeno, lire 32.000, 30.000 e 35.000 (il primo volume di *Prin Europa* è apparso anche in lingua ungherese).
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *Dal paese di Dracula*, pp. 456, I ed. 1982, in italiano, lire 28.000 (il testo è apparso anche in lingua spagnola e inglese)
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *We, the Thracians and our Multimillenary History*, 2 vol., pp. 261; 244, I ed. 1976, in inglese, lire 22.000, 20.000 (il testo è apparso anche in lingua romena)
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *Noi, Tracii*, pp. 448, II ed. 1980, in romeno, ill. colori e b/n, lire 40.000
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *Dacia's Imperial Millennium*, pp. 296, I ed. 1985, in inglese, lire 23.000
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *Mileniul imperial al Daciei*, pp. 285, I ed. 1986, in romeno, lire 22.000
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *Au service de l'Europe*, pp. 246, I ed. 1971, in francese, lire 22.000
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *Romania, paese dei due mondi*, pp. 223, I ed. 1973, in italiano, lire 18.000
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *Les Roumains, peuple multimillenaire de l'Europe*, pp. 64, I ed. 1983, in francese, lire 6.000
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *Idealuri și destine*, pp. 333, I ed. 1977, in romeno, lire 23.000
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *Antonescu, Mareșal al României și războaiele de reîntregire*, 4 volumi, pp. 653, 515, 656, 623, I ed. 1986, in romeno, lire 20.000 ognuno
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *Marketing for Africa's Development*, pp. 87, I ed. 1972, in inglese, lire 6.000
- DRAGAN GIUSEPPE COSTANTINO, *The World Mission of the International Marketing Federation*, pp. 303, I ed. 1985, in inglese, lire 25.000
- DRAGAN G.C., DEMETRESCU M.C., *Entropy and Bioeconomics*, pp. 240, I ed. 1986, in inglese, lire 20.000
- DRAGAN G.C., AIRINEI ST., *Geoclimate and History*, pp. 356, II ed. 1989, in inglese, lire 30.000

Segue

Moscova, 9 Octombrie 1944

“Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: “Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și “fifty-fifty” cu voi în Jugoslavia?” În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia: Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%

Winston Churchill

“Cel de al doilea război mondial”

- Memorii

SUMARUL

C. Michael-Titus, <i>Spre libertate: Un drum spinos;</i> <i>Studentii și libertatea; Unde este Biserica?</i>	1
N. Goran, <i>Un pumnal înfipt în inima țării. România după Diktatul de la Viena</i>	8
Mihai Pelin, <i>Dosarul Antonescu. Consecințele unui tip special de corupție</i>	10
Constantin Mustață, «Foaia noastră» din Pustă	15
Alexandru Chiriac, <i>Dicționar al membrilor Sfarului Țării din Chișinău (VI)</i>	16
Radu Gâdei, <i>Dorim înfrățirea cu o școală italiană</i>	22
<i>Elenco completo delle pubblicazioni Nagard</i>	23